

KOMPLEX GYÓGYPEDAGÓGIAI SZIGORLATI TÉTELSOR

PTE KPVK Illyés Gyula Pedagógusképző Intézet

Érvényben: 2020 őszi félévétől

1. **A tipikus fejlődésről alkotott felfogás változó nézőpontjai: Kognitív fejlődés összefüggései, Piaget kognitív fejlődésszemlélete, területáltalános/területspecifikus fejlődés sajátosságai, moduláris fejlődés jellemzői. Tudatelmélet.**

Ajánlott irodalom:

- Cole, M., Cole, S. R. (2006). Fejlődéslélektan (2. átdolgozott kiadás esetében: pp. 28-29, 38-39, 40- 63, 203-221, 340-367). Budapest: Osiris Kiadó
- Bernáth L. & Solymosi K. (szerk.) (1997). Fejlődéslélektan olvasókönyv. Budapest: Tertia. ISBN: 9638512989.
- Kiss Sz. (2005) Elmeolvasás. Budapest: Új mandátum.

2. **Alapvető kognitív képességek (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet) funkcionális szerepe a pedagógiai folyamatokban. A tanulás típusai, tanulási képesség, tanulási motiváció.**

Ajánlott irodalom:

- Cole, M., Cole, S. R. (2006). Fejlődéslélektan (2. átdolgozott kiadás esetében: pp. 178-183; 203-214; 238-241; 608-611). Budapest: Osiris Kiadó.
- Atkinson, R. L., Hilgard, E. R. (2005). Pszichológia (3. átdolgozott kiadás) (pp. 133-159). Budapest: Osiris Kiadó.
- Csépe V., Győri M., Ragó A. (szerk.) (2007). Általános pszichológia 1. (pp. 161-174). Budapest: Osiris Kiadó. Letölthető: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_altalanos_pszichologia_1/ch06.html

3. **Tipikus fejlődés érzelmi, társas összefüggései. Anya-gyermek kapcsolat egysége. Érzelemszabályozás, temperamentum és környezeti összefüggései. Morális szabályok, önkontroll fejlődése**

Ajánlott irodalom:

- N. Kollár K., Szabó É. (szerk.) (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.
- Hámori, E. (2015). A kötődésemélet perspektívái. Budapest, Animula Könyvkiadó
- Winnicott, D. W. (2004). A kapcsolatban bontakozó lélek; Válogatott tanulmányok; Szerkesztette: Péley B.; Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó
- Láng A. (2016). A kötődésemélet evolúciós megközelítése (pp. 239-263). In: Gyuris P., Meskó N. (szerk.). *Evolúciós pszichológia mesterfokon*. Pécs: Pro Pannonia.

4. **Atipikus fejlődési útvonalak, mintázatok. Korábbi értelmezési keretek (öröklés és környezet dichotómia). Az atipikus fejlődés neurokonstruktivista megközelítése. Az eltérő fejlődés hátterében álló pszichológiai, neuropszichológiai folyamatok.**

Ajánlott irodalom:

- Györkő E. (2020). Az atipikus fejlődés alapvető kérdései. Iskolakultúra (megjelenés alatt)
- Gereben F-né (2000). A neuropszichológia szerepe a gyógypedagógiai pszichodiagnosztika megújításában. In: Racsmány M., Pléh Cs. (szerk.), *Az elme sérülései. Kognitív neuropszichológiai tanulmányok* (pp. 213-219). Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Gereben F.né (2014). Fejlődési pszichopatológia gyógypedagógiai nézőpontból. *Gyógypedagógiai Szemle*, 42(3), 171-175.
- Csépe V. (2005). Kognitív fejlődés-neuropszichológia. Gondolat Kiadó, Budapest

5. **Korai fejlődés perspektívái, kompetens csecsemő. A koragyermekkorai intervenció lehetőségei. Érzékelés- és mozgásfejlesztés.**

Ajánlott irodalom:

- Danis I., Farkas M., Herczog M., Szilvási L. (szerk.) (2011). *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színterei*. Budapest: NCSZSI
- Cole, M., Cole, S. R. (2006). Fejlődéslélektan. Budapest: Osiris Kiadó

- Gopnik, A., Kuhl, P.K., & Meltzoff, A.N. (2015). *Bölcsék a bölcsőben*. Budapest: Typotex. ISBN: 9789632794297.
- Ajkay K. (1996). Az anya-reprezentáció jelentősége terhesekkel folytatott pszichoanalitikus konzultációban (pp. 38-48). In: Lukács D. (szerk.). *Korai személyiség fejlődés és terápiás folyamat*. Budapest: Animula.
- Stern, D. N. (2002): *A csecsemő személyközi világa*. Animula Kiadó, Bp.
- Szvatkó A. (szerk.) (2016). *Billenések - Tanulmányok a dinamikus szenzoros integrációs terápia köréből*. Budapest: Oriold.

6. A személyiség tipikus fejlődése, identitás alakulása, identitáskrízis. Fejlődés az életkorokon keresztül. Az érett személyiség. Életutak feladatai.

Ajánlott irodalom:

- Freud, A. (2008): *A normalitás és patológia a gyermekkorban- a fejlődés becslése*. Animula Kiadó, Bp.
- Gyöngyösiné Kiss E., Oláh A. (szerk.) (2007): *Vázlatok a személyiségről – a személyiség-lélektan alapvető irányzatainak tükrében*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó
- Zsolnai, A. (2013). *A szociális fejlődés segítése*. Budapest: Gondolat.
- Révész. Gy. (2007). Személyiség, társadalom, kultúra – a pszichoszociális fejlődés erikson-i koncepciója. In: Gyöngyösiné Kiss E. – Oláh A. (szerk.) 2007. *Vázlatok a személyiségről. A személyiséglélektan alapvető irányzatainak tükrében*. Budapest: Új Mandátum, 224 -243

7. Fogyatékos személyek fejlődési aspektusai. Eltérő fejlődés tényező, hatása a kötődésre, szülők személyisége. potenciális tér zavara.

Ajánlott irodalom:

- Lányiné Engelmayer Á. (2015) *Gyógynevelési lélektan*, Akadémiai kiadó, Budapest
- Hámori, E. (2016). *A korai kapcsolat zavarai*. Budapest, Oriold és Társai Könyvkiadó
- Hámori E. (2013). Rizikófaktorok, adaptáció és reziliencia a korai fejlődésben – A koraszülöttség a fejlődési pszichopatológia modelljében. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 68(1), 7-22.
- Péley B. (2013). *Pszichopatológia és fejlődés. Diagnózis és terápia fejlődési pszichopatológiai nézőpontból*. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 68(1), 3-6.
- Hámori E. (2016). *A korai kapcsolat zavarai*. Oriold és Társai Kiadó, Budapest. ISBN: 978 615 544 315 2
- Hámori E. (1999). *A fogyatékos gyermek élményvilága. Változatok a potenciális tér zavaraira*. In Thalassa.10. évf. 1. sz. pp. 39-59
- Pulay K. (1997). *A kötődésről és az anya hiányáról* (pp. 43-58),. In: Bernáth L., Solymosi K. (szerk.). *Fejlődéslélektani olvasókönyv*. Budapest: Tertia Könyvkiadó

8. Megzavart pszichikus fejlődés dinamikus háttere. Mezőelmélet, pszichikus helyzet, inadaptáció. Sérültek börtönhelyzete. Megváltozott helyzethez történő alkalmazkodás, krízis, trauma, megküzdés, reziliencia.

Ajánlott irodalom:

- Lányiné Engelmayer Á. (2015) *Gyógynevelési lélektan*, Akadémiai kiadó, Budapest
- Lányiné Engelmayer Á. (2005): *Gyógynevelési pszichológia*, In.: Bagdy E. – Klein S. (szerk.): *Alkalmazott pszichológia*, Edge Kft, Budapest
- Tóth L. (szerk.) (1994): *Gyógynevelési pszichológia* (szöveggyűjtemény, egyetemi jegyzet, több kiadás). KLTE, Debrecen
- Pálhegyi F. (1987). *Személyiséglélektani Kalauz*. Tankönyvkiadó, Budapest
- Gyöngyösiné Kiss E., Oláh A. (szerk.) (2007): *Vázlatok a személyiségről – a személyiség-lélektan alapvető irányzatainak tükrében*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó
- Gerhardt, S.: (2009) *A szükséges szeretet – az affektusok hatása a kisgyermek agyfejlődésére* Budapest, Lélekben otthon Könyvek, Oriold és Társai.
- Bolla V. (2012). 2.2.2. A megküzdés meghatározásai, elméleti megközelítései, struktúrái; 2.2.3. A megküzdési eredményesség; 2.2.4. A megküzdés empirikus kutatásai; *A tanulási zavarral küzdő gyermekek megküzdési stratégiái. Doktori Disszertáció*, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Doktori Iskola, pp. 35-47.; Letölthető: <http://pszichologia.pte.hu/sites/pszichologia.pte.hu/files/files/files/dok/disszert/d-2012- bollaveronika.pdf>

9. Családi szocializáció, családi életciklus. Rizikófaktorok és védőfaktorok a családban. Sérült gyermek a családban. Öko-biológiai keret preventív felfogásmódja, toxikus stressz.

Ajánlott irodalom:

- N. Kollár K., Szabó É. (2017). Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. Osiris Kiadó, Budapest
- Zsolnai, A. (2013). A szociális fejlődés segítése. Budapest: Gondolat
- Bolla V. (2012). 2.2.2. A megküzdés meghatározásai, elméleti megközelítései, struktúrái; 2.2.3. A megküzdési eredményesség; 2.2.4. A megküzdés empirikus kutatásai; *A tanulási zavarral küzdő gyermekek megküzdési stratégiái. Doktori Disszertáció*, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Doktori Iskola, pp. 35-47.; Letölthető: <http://pszichologia.pte.hu/sites/pszichologia.pte.hu/files/files/files/dok/disszert/d-2012- bollaveronika.pdf>
- Bagdy Emőke (1999). Családi szocializáció és személyiségzavarok. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Czeizel B. (2009) A koragyermekkori intervenció múltja, jelene és jövője. *Gyógypedagógiai Szemle*, XXXVII. évf., 23.
- Kereki J. (2017). Utak. A kora gyermekkori intervenció rendszerszintű megközelítése. ELTE BGGYPK Budapest
- Kereki J., Szvatkó A. (2015). A gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés, oktatás és gondozás szakszolgálati protokollja, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 2015. Budapest
- Garai D., Kovács L. (2014). Másképpen működnek-e a fogyatékos gyermekeket nevelő családok? A családi működés sajátosságai sérült gyermekek családjában. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 69(1), 236-243.
- Pálhegyi F. (1995). A sérült gyermek családi helyzete. In Zászkaliczky P. (szerk.), *"...Önmagában véve senki sem..."*: *Tanulmányok a gyógypedagógiai pszichológia és határtudományainak köréből*. Lányiné dr. Engelmayer Ágnes 65. születésnapjára (pp. 246- 256). Budapest: Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola.

10. Alapvető szocializációs folyamatok az intézményi nevelésben. Átmenetek pszichológiai jelenségei. Kognitív, érzelmi és szociális profil az iskoláskor kezdetén. A fogyatékos személyek (gyógy)pedagógiájának nevelési, oktatási, fejlesztési, rehabilitációs céljai.

Ajánlott irodalom:

- N. Kollár K., Szabó É. (2017). Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. Osiris Kiadó, Budapest
- Mészáros A. (szerk.) (2004). Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó
- Ritoókné Ádám Magda (1998): A tanácsadás pszichológiája. Nemzeti Tankönyvkiadó,
- Németh T.– Daritsné Rajzó É.– Jánosiné Kakuk S. – Prónay B. – Danis I (2016).: A szülő-csecsemő/kisgyermek konzultáció tevékenységének megjelenése és integratív szemlélete a pedagógiai szakszolgálat egyes területein1 A lelki egészségvédelem lehetőségei a korai időszakban, *Gyógypedagógiai Szemle*,44. évf.2016/ 2. szám
- Huszár I., Kullmann L., Tringer L. (2000). *A rehabilitáció gyakorlata* (pp. 2-11). Budapest: Medicina Könyvkiadó.

11. A gyógypedagógiai pszichodiagnosztika fogalma, célja, feladata, intézményrendszere. A pedagógiai vizsgálat és helye a gyógypedagógiai pszichodiagnosztikában.

Ajánlott irodalom:

- Lányiné Engelmayer Á. (2014): Változásban a pszichológiai és gyógypedagógiai diagnosztika. *Neveléstudomány*, 3. 33-52.
- Nagyné Réz I., Mészáros A. (2012). A diagnosztikus protokollok egységes alkalmazásának koncepciója. In: Torda Á. (szerk.): *Diagnosztikai kézikönyv*. Educatio Nonprofit Kft, Budapest. 5–66.
- Gerebenné (2001). *Diagnosztika és gyógypedagógia*. In: Gordosné (szerk.) *Gyógyító pedagógia*, Medicina, Budapest
- Torda Á. (2006). *Pszichodiagnosztika I*. Budapest, Nemzeti TK.
- Radványi, K., Fazekasné Fenyvesi M., Radicsné Szerencsés T. (2012) A pedagógiai diagnosztika lehetőségei enyhén és középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermekek együttnevelésében. *Gyógypedagógiai Szemle* 40, (3), 214-225.
- Tóth L. (2004) *Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez*. Pedellus Kiadó, Budapest
- Kuncz, E., Mészáros, A., Mlinkó, R., Nagyné Réz, I. (2008) A szakértői vizsgálati munka protokollja. In: Mesterházi, Zs., Nagy, Gy. M., Kapcsáné Németi, J., Virágné Katona, Zs. (szerk.) *Inkluzív nevelés. Kézikönyv a szakértőbizottságok működéséhez*

12. A gyógypedagógiai pszichodiagnosztika vizsgáló eljárásai, módszerei, eszközei. Az anamnézis lépései. fejlesztő diagnosztika szemlélete. Életkori szintek vizsgálata.

Ajánlott irodalom:

- Torda Á. (2015). Példatár az emberalak-ábrázolás és a vizuo-motoros koordináció diagnosztikus értékeléséhez. Budapest, Krasznár és Társa
- Mohai Katalin (2009). A diagnosztika szerepe a sikeres fejlesztésben. Gyógypedagógiai Szemle, 37. 5.
- Szakács F. (1987). Intelligenciadeficit-típusok. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Varga D. Gabriella (2014a): Koragyermekkorai gyógypedagógiai pszichológiai vizsgálati (diagnosztikai) protokoll a köznevelési intézményrendszerre vonatkozóan. Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. (Kézirat; készült a TÁMOP 3.1.1/II. kiemelt projekt
- Bass, L. és mtsai (2008) Tapasztalatok a WISC-IV gyermek-intelligenciateszt magyarországi standardizálásáról. Educatio Kht, Budapest

13. A fogyatékoság jegyeinek spektruma. Idegrendszeri zavarok (autizmus spektrumzavar, ADHD), tünetegyüttese. Érzékszervi, motoros és beszéd fogyatékosok legfőbb jellemzői. Tanulásban akadályozottak lélektana.

Ajánlott irodalom:

- Goffman, E.: Stigma és szociális identitás. In: Goffman, Erving: A hétköznapi élet szociálpszichológiája. Budapest, Gondolat Kiadó, 1981. (pp. 179-239.). ISBN
- Gordosné Szabó Anna (2012): Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest Intézmények és ellátási formák a gyógypedagógiában, intézményrendszer és szolgáltatások működési elvei és gyakorlata.
- Gaál Éva (szerk.) (1996): Emberkép gyógypedagógusoknak: szemelvénygyűjtemény az emberkép tanulmányozásához. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest
- Zászkaliczky Péter –Verdes Tamás (szerk.) (2016): Tágabb értelemben vett gyógypedagógia. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Zászkaliczky Péter (szerk.) (2002): "... önmagában véve senki sem ...". ELTE BGGYK, Budapest

14. A különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló helye a köznevelés rendszerében. Ellátási jogok, kötelezettségek, pozitív diszkriminációs lehetőségek. Integráció-szegregáció kérdése.

Ajánlott irodalom:

- Gordosné Szabó A. (szerk.): Gyógyító pedagógia: Nevelés és terápia. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2012
- Csányi Y. (2007): Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép In: Inkluzív nevelés- A tanulók hatékony megismerése Kézikönyv a pedagógusképző intézmények számára. sulíNova Közoktatásfejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., 2007.
- Papp G. (2002): Tanulásban akadályozott gyermekek iskolai integrációja a szakemberek közötti kooperáció tükrében. Magyar Pedagógia 2002/2.
- Papp G. (2004): Tanulásban akadályozott gyermekek a többségi általános iskolában, Comenius Bt, Pécs
- Réthy Endréné (2002): A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Magyar Pedagógia, 102. évf., 2002/3, (281-300.).
- Salamancai Nyilatkozat és Cselekvési Tervezet (interneten megtalálható a kiadvány)
- Kálmán Zs., Könczei Gy. (2002) A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris, Budapest
- Földes P. (2002): Az egyéni deficittől a társadalmi felelősségig: gyógypedagógia a közoktatásban és a társadalomban: interjú Zászkaliczky Péterrel. Új Pedagógiai Szemle 2002. április